

internet

Etiško bendravimo principai internete

Saugaus interneto savaitė 2021

Parengė: Jelena Aleknienė

Internetas jau seniai tapo kasdieniu mūsų palydovu. Jo pagalba skaitome šviežiausias naujienas, bendraujame su draugais, dirbame, mokomės ir pramogaujame. Prasidėjus pandemijai, dar daugiau laiko esame priversti praleisti internete. Interneto plėtros privalumus sunku ir suskaičiuoti, tačiau visi jais besinaudojantys privalo susipažinti ir su virtualioje erdvėje jų tykančiais pavojais.

Bendravimas internete skirstomas į **asmeninį bendravimą**, kitaip sakant, „vienas - vienam“ (e.laiškai, privatūs pokalbiai) arba į **bendravimą grupėje** – „vienas - grupei“, t.y. konferencijos, forumai, naujienų grupės. Atitinkamai pagal turinį, turite prisitaikyti prie viduje egzistuojančių taisyklių, o jei jų nėra, privalote laikytis interneto etiketo principų.

Netiquette - interneto etiketas

Internetas - erdvė, kuri naujokui gali atrodyti kaip kitas pasaulis, kur tarsi jo niekas nemato ir nepažįsta, todėl galima elgtis kaip nori ir nesilaikyti pagrindinių bendravimo principų.

Tam, kad nebūtų didelės atskirties ir žmogaus šizofreniško asmenybės susidvejinimo tarp realybės ir virtualaus pasaulio, buvo įvestos etiško bendravimo taisyklės, kurių pagrindinis principas - **bendrauk taip, kaip norėtum, jog su tavimi bendrautų realybėje**.

To turi mokytis ne tik vaikai, kurie vis jaunesni įžengia į internetinę erdvę, bet ir jų tėvai, seneliai, kuriems tai taip pat nauja ir nepatirta.

Socialiniai tinklai gali tapti Jūsų gyvenimo atspindžiu, kur už pasisakymus galite būti gerbiamas, sektinas ir laikomas puikiu pašnekovu arba priešingai - užtenka vieno nepagarbaus komentaro ir Jūsų reputacija krenta. Neetiškas bendravimas gali baigtis gėdos jausmu arba sunkesniu - teisiniu - procesu už šiurkščius pasisakymus: rasės, politikos, tikėjimo, lyties, seksualinės orientacijos ir kt. temomis.

Būkite protingi, nes jei Jūsų niekas nemato, tai dar nereiškia, jog Jūs nematomas ir nesusekamas.

Netiquetto taisyklės:

- **Gerbkite žmogų:** visuomet prisiminkite, kad internetu naudojasi gyvi žmonės ir reikia gerbti jų pažiūras, jausmus, įsitikinimus.
- **Būkite etiškas:** Naudodamasis internetu, laikykitės tų pačių etikos taisyklių kaip ir įprastame gyvenime.
- **Taupykite kitų žmonių laiką:** Prieš siųsdami informaciją, pagalvokite, ar ji įdomi, ar aktuali tam, kam siunčiate.
- **Puoselėkite gerą įvaizdį:** Atminkite, kad internete Jūs vertinamas pagal gebėjimą rašyti: aiškiai, logškai reikšti mintis, nedaryti gramatinių klaidų. Taip pat svarbu suprasti kitų mintis ir tinkamai į jas reaguoti. Niekuomet nereikėtų veltis į barnius, karščiuotis.
- **Nepiktnaudžiaukite savo padėtimi:** Niekuomet nederėtų puikuotis savo žiniomis ar savo padėtimi.
- **Valdykite savo jausmus:** Internetu galima išsakyti savo griežtą poziciją: aistringai ką nors pareikšti ar supykti. Tačiau tai neturėtų ilgai trukti, ypač neturėtų būti piktų serijinių laiškų tarp keleto žmonių, nes diskusija pasidaro nebeįdomi kitiems diskusijų grupės nariams.
- **Gerbkite kitų žmonių privatumą:** Negalima skaityti svetimų elektroninių laiškų. Jokie motyvai (išskyrus nebent įtariamus nusikaltimus asmenis) dėl svetimų laiškų skaitymo nėra pateisinami.
- **Atlaidžiai žiūrėkite į kitų žmonių klaidas:** Visuomet pasitaiko įvairių laiškų ar pokalbių – ir piktokų ir ilgų ir netaisyklingai žargoniškų ir kvailų klausimų. Reikia stengtis reaguoti į tai ramiai, nepulti tuoj pat mokyti. Jei nusprendžiate ką nors informuoti apie klaidas, reikia stengtis tai padaryti kuo mandagiau, privačiu laišku, nerodant savo nepasitenkinimo.

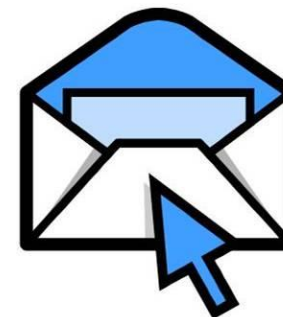
Bendravimas privačiose žinutėse:

- Pradedant pokalbį nepamirškite pasisveikinti.
- Pasirinkite tinkamą bendravimo stilių, atsižvelgiant į žmogų, kuriam rašote.
- Nenaudokite daug jaustukų, emocijų. Jie gali trukdyti suprasti tekstą. Netinkama emocija gali įžeisti pašnekovą arba nuvertinti jūsų išprusimą.
- Rašymas didžiosiomis raidėmis, pabaigoje dedami šauktukai suvokiami kaip agresyvumas, šaukimas.
- Susirašinėjime naudokite lietuvišką abėcėlę, nerašykite „šveplai“, nepamirškite didžiųjų ir mažųjų raidžių, taisyklingos skyrybos.
- Būkite tolerantiškas ir atlaidus, jei atsakymo tenka palaukti, kartais bendravimas priklauso ne tik nuo jūsų valios, bet ir nuo įvairių techninių, asmeninių žmogaus galimybių.
- Baigdami pokalbį visada atsisveikinkite ir palaukite, kol pašnekovas atsisveikins.

Bendraujant su keliais žmonėmis galioja tos pačios taisyklės kaip ir bendraujant dviese. Tik reikia būti dar atidesniam, nes bendrauja skirtingi žmonės: su skirtinga pasaulėjauta, jausmais, charakteriais. Todėl reikia dar labiau apgalvoti savo dėstomas mintis.

El. laiškų etiketas:

- Gavėjo e.pašto adresą įveskite tik parašę laišką. Tokiu būdu išvengsite netikėto turinio arba nebaigto išsiuntimo.
- Sugalvokite aiškų, lakonišką žodžių junginį laiško temai. Gavėjui bus paprasčiau suprasti, kokiu tikslu gavo laišką.
- Pasisveikinkite. Jei rašote vienam asmeniui, kreipkitės į jį vardu.
- Elektroninio laiško tekstas turi būti struktūruotas, logiškas, gramatiškai teisingas.
- Rašydami oficialiems asmenims nevartokite žargono ar šypsenėlių.
- Laiško pabaigoje parašykite savo vardą ir kitą reikiamą informaciją.

Anksčiau miesto gyventojai rikdavosi į forumus, miesto, turgaus aikštes, rotušes ir bažnyčias išsakyti savo nuomonės politikos, kultūros, švietimo ir kitais klausimais. Taip buvo sprendžiamas šalies, miesto, bendruomenės ar šeimos likimas.

Šiais laikais dauguma forumų tapo virtualūs, o diskusijos tapo komentarais, kuriuos gali laisvai rašyti kiekvienas. Dažniausiai komentarai nelemia nei šalies valdymo, nei būsimos ateities, tačiau aršios diskusijos nuvilnija ne per vieną socialinį tinklą ar pokalbių svetainę. Dažniausiai aršus įsitraukimas į diskusijas gali nulemti nebent komentatoriaus likimą: už neetišką, įžeidžiantį, šmeižiantį komentarą diskusijų dalyvis gali susilaukti teisinės atsakomybės ar reputacijos susigadinimo.

- **Pozityvumas:** Pradėkite ir užbaikite pozityviais pastebėjimais. Nepradėkite nuo kritikos! Pavyzdžiui, jeigu kalbate su autoriumi apie jo kūrinį, visada svarbu tą kūrinį vertinant pamatyti ne tik minusus, bet ir plusus.
- **Nevertinkite:** Apibūdinkite, bet nevertinkite. Geriau yra konkrečiai pasakyti, kas Jums užkliuvo (kalbėti faktais), galima nusakyti savo reakcijas, mintis, tačiau vertinimas ir ypač nuvertinimas nėra tinkamas pasakymas, teikiant grįžtamąjį ryšį.
- **Duokite šansą:** Atkreipkite dėmesį į tai, kas gali būti pakeista ir duokite šansą žmogui pasitaisyti (jeigu yra galimybių kažką pakeisti). Pavyzdžiui, paprašyti išimti iš dainos teksto necenzūrinį žodį.
- **Argumentuokite:** Rašydami komentarą, remkitės argumentais (būtinai pateikite pavyzdžiu).

Etiškas nuomonės išsakymas:

- Internete reikia elgtis taip pat kaip ir realiame gyvenime, todėl reikėtų bendrauti taip, kad nebūtų gėda susitikus žmogų jam tą patį pasakyti į akis.
- Svarbiausia – mandagumas. Visai nesvarbu, su kuo viešoje erdvėje bendraujate - pažįstamu ar nepažįstamu žmogumi.
- Gerbkite kitų nuomonę, žodžio laisvę. Neprivalote atsakinėti įtūžusiam žmogui, o jei jau nusprendėte įsitraukti į diskusiją, gerbkite save ir nerizikuokite savo reputacija - neatsakinėkite tuo pačiu.
- Jei norite rašyti komentarus forumuose, diskutuoti naujienų portaluose, nepamirškite prisiregistruoti. Anoniminis komentaras nelieka nepastebėtas: jei jis neatitinka interneto etiketo, komentaras gali būti ištrintas arba vartotojas gali būti susektas pagal IP adresą ir nubaustas.
- Jei dalyvaujate socialinio tinklo grupių diskusijose, laikykitės ten numatytų bendravimo taisyklių.
- Draudžiama žeminti ar šaipytis iš žmogaus pavardės, rasės, tautybės, etniškumo, jo religinių įsitikinimų, amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios ar fizinių trūkumų, fizinių duomenų net tada, kai tas žmogus yra nusikaltęs.
- Negalima skelbti draudžiamo turinio, viešinti asmeninių duomenų.

O jūs ar turite pakankamai žinių, kad būtumėte saugūs internete ir apsaugotumėte savo šeimą?
Pasitikrinkite! Saugių IKT įgūdžių barometras:

[http://dev.ecdl.lt/project/eguardtest/
index.php?lang=lt](http://dev.ecdl.lt/project/eguardtest/index.php?lang=lt)

**Saugesnio
internetu savaitė**

2021 | vasario 8–13 d.

**KURKIME GERESNĮ
INTERNETĄ KARTU!**

Literatūros šaltinis: <https://www.epilietis.eu/kursai/etisko-bendravimo-principai-internete/>